

דפים מהספר "המערכה המלחמתית בחזית המצרית"

מאת לואא' [אלוף – פ.מ.] בדימוס ג'מאל חמאד

תירגם: אל"ם (מיל.) פסח מלובני – קצין באגף המודיעין.

הבהרות: אלוף (מיל.) אמנון רשף; אל"ם (מיל.) פסח מלובני; תא"ל (מיל.) ד"ר דני אשר.

עמ' 298

תכנית שרון לצליחה בדוורסואר

מלימוד תכנית הצליחה הישראלית אל ממערב לתעלה מתברר שהנטל העיקרי של מבצע הצליחה הוטל על שכמו של הגנרל אריאל שרון. אוגדתו [אוגדה 143 – א.ר.] קיבלה את שתי המשימות המסוכנות ביותר במבצע כולו, הראשונה – הקמת ראש גשר על שתי גדות התעלה באזור דוורסואר ואח"כ ביצוע משימת ההשתלטות הן על הגדה המזרחית של התעלה והן על גדתה המערבית. השתלטות על גדתה המזרחית של התעלה, חייב את טיהור שני הצירים העיקריים עליהם יעברו הכוחות והציוד המוקצים לצליחה, והם ציר "עכביש" (דרך טאסה-תל סלאם) וציר "טרטור", שהוא דרך אותה סללו הישראלים והכינו עוד לפני המלחמה, כדי שתחבר בין דרך הרחב מס' 2 ["כביש החת"ם – הצירים "פוטון" – "כספי" – א.ר.] ומוצביהם ["מצמד" – א.ר.] בדוורסואר.

חֶטֶה שָׁרוֹן לְעִבּוֹר מִן הַדְּפֶרְסוֹאֵר

מן דראסתנא לחֶטֶה העבור الإسرائيلي אל גרב القناة، يتضح لنا أن العباء الرئيسي لعملية العبور قد ألقى على عاتق الجنرال أرييل شارون. فقد أسندت إلى فرقته أخطر مهمتين في العملية بأسرها، وهما إقامة رأس كوبري على ضفتي القناة في منطقة الدفرسوار، ثم القيام بمهمة تأمينه سواء على الشاطئ الشرقي للقناة أو على شاطئها الغربي. وكان تأمين الشاطئ الشرقي يستدعي تطهير المحورين الرئيسيين اللذين ستتحرك عليهما القوات والمعدات المخصصة للعبور، وهما محور أكافيش (طريق الطاسة تل سلام) ومحور طرطور، وهو طريق شقه ومهده الإسرائيليون قبل الحرب ليربط بين الطريق العرضي رقم ٢ ونقطتهم الحصينة في الدفرسوار.

משימה זו דרשה שהאזור שמצפון למוצב דוורסואר ["מצמד" – א.ר.], שנבחר להיות נקודת הצליחה מערבה, יהיה ריק מכוחות מצריים במרחק שלא פחות מ-5 ק"מ מצפון כדי לאבטח את מעבר דוורסואר מאש נק"ל, מרגמות וטילי נ"ט. זאת בנוסף לכך שעמדות החטיבה הימנית של דיוויזיה 16 חי"ר שלטו באש על חלק ניכר מצירי ההתקדמות, וכן החלק האחרון של ציר "טרטור" לדוורסואר חצה את מערכי ההגנה הקדמיים של חטיבה 16 חי"ר, החטיבה הימנית של דיוויזיה 16. כדי להשיג זאת נאלצו כוחות השריון של שרון לנהל את אחד הקרבות הקשים והמדממים שהתרחשו בשלב זה של המלחמה עם הכוחות המצריים שהיו ערוכים בגזרת חטיבה זו, ועם כוחות דיוויזיה 21 משורינית במה שנקרא קרב החווה הסינית (כפר אל-ג'לאא') ["אמיר" – רבים אינם מבחינים בין בתי הכפר לבין המושג "החווה הסינית". לתיאור "החווה הסינית" – [נא הקש כאן](#) – א.ר.], שהישראלים הודו כי היה מן הקרבות הקשים ביותר שניהלו במהלך המלחמה, וכי אבדותיהם בו היו מרובות. בנוסף למשימה להשתלט על המעבר ממזרח לתעלה היה משימתו של שרון להשתלט גם על נקודת הנחיתה שמערב לתעלה ולקדם את כוחו מערבה כדי להשתלט על המעבר שעל תעלת המים המתוקים ולהרחיב את ראש הגשר 4 ק"מ צפונה ודרומה.

וכאנת هذه المهمة تستلزم أن تكون المنطقة شمال نقطة الدفرسوار - التي تم اختيارها لتكون نقطة العبور إلى الغرب - خالية من القوات المصرية إلى مسافة لا تقل عن 5 كم شمالاً لتأمين معبر الدفرسوار من نيران الأسلحة الصغيرة والهاونات والصواريخ المضادة للدبابات. هذا بالإضافة إلى أن مواقع اللواء الأيمن للفرقة 16 مشاة كانت تسيطر بالنيران على أجزاء عديدة من محوري التقدم، كما أن الجزء الأخير من طريق طرطور الدفرسوار كان يخترق الدفاعات الأمامية لقطاع اللواء 16 مشاة (اللواء اليميني للفرقة 16)، ولتحقيق ذلك الغرض اضطرت قوات شارون المدرعة إلى خوض أعنف اشتباكات دموية شهدتها هذه المرحلة من الحرب مع القوات المصرية التي كانت متمركزة في قطاع هذا اللواء، ومع قوات من الفرقة 21 المدرعة فيما عرف باسم معركة المزرعة الصينية (قرية الجلاء)، التي اعترف الإسرائيليون بأنها كانت من أشرس المعارك التي خاضوها خلال الحرب، وأن خسائرتهم فيها كانت فادحة، كما سيرد بالتفصيل عند شرحنا لهذه المعارك. وعلاوة على مهمة تأمين المعبر شرق القناة كان من واجب شارون أيضاً تأمين نقطة الإنزال غرب القناة بتقدم قواته غرباً للاستيلاء على المعابر التي على ترعة المياه الحلوة وتوسيع رأس الكوبري 4 كم شمالاً وجنوباً.

החלום שהדליק את דמיונו של שרון מאז תחילת המלחמה, היה ביצוע התכנית אותה תכנן עוד מאז שהיה אלוף פיקוד הדרום, והוא צליחת הכוחות הישראליים את תעלת סואץ מערבה. הוא עשה ניסיונות רבים בשלב הראשון של המלחמה כדי לשכנע את הרמטכ"ל ושר הביטחון לבצע תכנית זו, אשר הייתה הדרך היחידה שעמדה בפני הצבא הישראלי להוציא את היוזמה מידי המצרים ולהחזיר להם את חופש התנועה והתמרון, לאחר שנהיו כבולים באזיקי המלחמה הנייחת שכפו עליהם המצרים, לאחר שהסתיימה היערכותם בעמדותיהם המבוצרות בראשי הגשר שהוקמו ממזרח לתעלה.

לאחר שהמהלך לביצוע תכנית זו הותנע והחלו ההכנות לקראתו, והחלו להצטבר הגשרים, הציוד והאמצעים לצליחה בגזרה המרכזית, עליה קיבל שרון את הפיקוד על-פי החלטת מפקדת פיקוד הדרום ב-13 לחודש, החל שרון לפעול במרץ כדי להוציא לפועל את התכנית שתתחיל את מבצע הצליחה, עליו שם את כל יהבו.

בפגישה שנערכה במפקדת פיקוד הדרום קיבל גנרל שרון את ההוראות המפורטות באשר למשימה שהוטלה על אוגדתו במסגרת התכנית הכללית של הצליחה.

وكان الحلم الذي طالما دأب خيال الجنرال شارون منذ بداية الحرب ، هو تنفيذ المشروع الذي وضعه منذ كان قائدا للقيادة الجنوبية ، وهو عبور القوات الإسرائيلية قناة السويس

עמ' 299

إلى الغرب . وقد بذل محاولات عديدة في المرحلة الأولى من الحرب لإقناع رئيس الأركان العامة ووزير الدفاع بتنفيذ هذا المشروع الذي كان يرى أنه الطريق الوحيدة أمام الجيش الإسرائيلي لانتزاع المبادرة من المصريين واستعادة حرية الحركة والقدرة على المناورة بعد أن أصبح مكبلا بأغلال الحرب الثابتة التي فرضها عليه المصريون بعد أن تم تخندقهم واستقرارهم في تحصيناتهم المنيعة داخل رءوس الكباري شرق القناة . وعندما بدأت العجلة تدور للإعداد لخطة العبور وبدأت الجسور والمعديات ومعدات العبور تتجمع في القطاع الأوسط الذي يتولى شارون قيادته بناء على أوامر القيادة الجنوبية يوم ١٣ أكتوبر ، أصبح شارون يتطلع في لهفة إلى اللحظة التي ستبدأ فيها عملية العبور التي عقد عليها كل آماله . وفي الاجتماع الذي عقد بمقر القيادة الجنوبية في الساعة الحادية عشرة مساء يوم ١٤ أكتوبر ، تلقى الجنرال شارون الأوامر التفصيلية بشأن المهمة التي أسندت إلى فرقته ضمن الخطة العامة للعبور .

לאחר פגישה עם עוזריו במפקדתו הקדמית בטאסה, קבע שרון את תכנית אוגדתו כלהלן:

א. חטיבת שריון בפיקודו של טוביה [חטיבה 600 – א.ר.]: תבצע בשעה 17,00 בערב יום שני, ה-15 באוקטובר התקפות הטעיה באמצעות גדודי השריון שלה על מרכז ושמאל ראש הגשר של דיוויזיה 16 חי"ר, כדי לרתק את המוצבים המצרים לחזית מחד, ולמשוך את תשומת ליבן של דיוויזיות 16 חי"ר ו-21 משוריינת לכיוון הדרך המרכזית (טאסה – אסמאעיליה מזרח) [ציר "טליסמן" – א.ר.]. מאידך. באותה עת להסב את מבט המצרים ממקום הצליחה בדוורסואר מדרום לראש הגשר של דיוויזיה 16.

ועقب اجتماعه مع مساعديه في مركز قيادته المتقدم في الطاسة، وضع شارون الخطة الخاصة بفرقته، وكانت تتلخص فيما يلي:

١ - اللواء المدرع بقيادة توفيا: يقوم في الساعة الخامسة مساء يوم الاثنين ١٥ أكتوبر بهجمات خداعية بكتائبه المدرعة على وسط ويسار رأس كوبري الفرقة ١٦ مشاة لتثبيت المواقع المصرية من جهة، ولجذب انتباه الفرقتين ١٦ مشاة و ٢١ المدرعة إلى اتجاه الطريق الأوسط (الطاسة - الإسماعيلية شرق) من جهة أخرى. وفي نفس الوقت لتحويل أنظار المصريين عن موقع العبور في الدفرسوار جنوب رأس كوبري الفرقة ١٦ مشاة.

ב. חטיבת השריון בפיקודו של אמנון [חטיבה 14 - א.ר.]: בשל האחריות הרבה שהוטלה על חטיבה זו בתכנית הצליחה, היא תוגברה בגדוד שריון [גדוד טנקים 407 - א.ר.] מחטיבת טוביה [חטיבה 600 - א.ר.] ובשני גדודי חי"ר ממוכן, כך שהיא כללה 4 גדודי שריון ו-3 גדודי חי"ר ממוכן [יחידה 424 (סיירת "שקד"), כוח "שמוליק" וגדס"ר ונ"ט 582 - א.ר.], בנוסף לגדוד הסיור של האוגדה. חטיבה זו תחל לבצע בשעה 18,00 ב-15 לאוקטובר תנועת איגוף מדרום לציר "עכביש" (טאסה - תל סלאם) מעבר לדיונות, כדי להגיע למוצב הנטוש "לקקן" (תל סלאם) שעל חוף האגם המר הגדול ובמרחק של כ-6 ק"מ מדרום-מזרח לדוורסואר, ולאחר מכן תתקדם צפונה, במקביל לחוף האגם כדי להשתלט על מוצב "מצמד" (דוורסואר), שגם הוא היה ריק מכוחות מצריים, ולהסתכן אליו בפירצה שבין הצד הימני של מערכי חטיבה 16 חי"ר ובין תעלת סואץ.

2- اللواء المدرع بقيادة أمنون : نظرا لضخامة مسئولية هذا اللواء في خطة العبور ، فقد تم تعزيزه بكتيبة مدرعة من لواء توفيا وبكتيبتين مشاة ميكانيكيتين لتصبح قوته 4 كتائب مدرعة و 3 كتائب مشاة ميكانيكية ، علاوة على كتيبة استطلاع الفرقة . ويقوم هذا اللواء في الساعة السادسة مساء يوم 15 أكتوبر بحركة التفاف جنوب طريق أكافيش (الطاسة تل سلام) عبر التلال الرملية للوصول إلى الحصن المهجور لاكيكان (تل سلام) على شاطئ البحيرة المرة الكبرى وعلى بعد حوالي 6 كم جنوب شرق الدفرسوار ، ويتقدم اللواء بعد ذلك شمالا بحذاء شاطئ البحيرة للاستيلاء على حصن متسميد (الدفرسوار) الذي كان أيضا خاليا من القوات المصرية ويتم التسلسل إليه من الثغرة التي بين الحد الأيمن للدفاعات اللواء 16 مشاة وبين قناة السويس .

عم' 300

עם הגעתו לנקודת הצליחה בדוורסואר , יתפצל כוח אמנון לשלוש קבוצות:

1. גדוד שריון יפנה לכיוון צפון-מזרח על ציר "עכביש" כדי לטהרו מכוחות מצריים ולאבטח דרך זו לתנועת חטיבת הצנחנים שבפיקודו של דני מט [חטיבה 247 – א.ר.] שתנוע מטאסה לדוורסואר.

2. קבוצה ובה 3 גדודי שריון בפיקודו של אל"מ אמנון תטהר את ציר "טרטור" ותתקוף את האגף הימני של ארמיה 2 (חטיבה 16 חי"ר) ותכריח אותו לסגת צפונה כדי להרחיב את המעבר ולהשתלט על החווה הסינית (כפר אל-ג'לאא') ולגרום להפניית המבט של המפקדות המצריות ממבצע צליחת התעלה שיתבצע מדרום לראש הגשר של דיוויזיה 16 חי"ר.

3. קבוצה של 3 גדודי חי"ר ממוכן בזחל"מים תמצא בעתודה בקרבת מעבר דוורסואר.

4. גדוד הסיור של האוגדה יהיה אחראי להשתלט על החצר המקיפה את אזור הצליחה עם הגיע חטיבת הצנחנים.

[בספר במקור, חוזר, בטעות, המשפט: "קבוצה של 3 גדודי חי"ר ממוכן בזחל"מים תמצא בעתודה בקרבת מעבר דוורסואר." – משפט זה הושמט בתרגום – פ.מ.].

לאחר שחטיבת אמנון תצליח לבצע את המשימה שהוטלה עליה, תעבור היא לגדה המערבית על הגשר שיונח ומשימת אבטחת ראש הגשר ממזרח לתעלה תוטל על חטיבת טוביה.

وفور الوصول إلى نقطة العبور في الدفرسوار، تنقسم قوة أمنون إلى ثلاث مجموعات:

● كتيبة مدرعة تتجه نحو الشمال الشرقي على طريق أكافيش لتطهيره من أي قوات مصرية وتأمين هذا الطريق لتقدم لواء المظلات بقيادة داني مات عند تحرکه من الطاسة إلى الدفرسوار.

● مجموعة من ٣ كتائب مدرعة بقيادة العقيد أمنون تقوم بتطهير طريق طرطور ومهاجمة الجنب الأيمن للجيش الثاني (اللواء ١٦ مشاة) وإرغامه على الارتداد شمالاً لتوسيع ممر العبور والاستيلاء على المزرعة الصينية (قرية الجلاء) وتحويل أنظار القيادات المصرية عن عملية عبور القناة التي تجرى في جنوب رأس كوبري الفرقة ١٦ مشاة.

● مجموعة من ٣ كتائب مشاة ميكانيكية في عربات نصف جنزير في الاحتياطي بالقرب من معبر الدفرسوار.

● كتيبة استطلاع الفرقة تتولى تأمين الساحة Yard التي تحيط بمنطقة العبور إلى حين وصول لواء المظلات.

● مجموعة من ٣ كتائب مشاة ميكانيكية في عربات نصف جنزير في الاحتياطي بالقرب من معبر الدفرسوار.

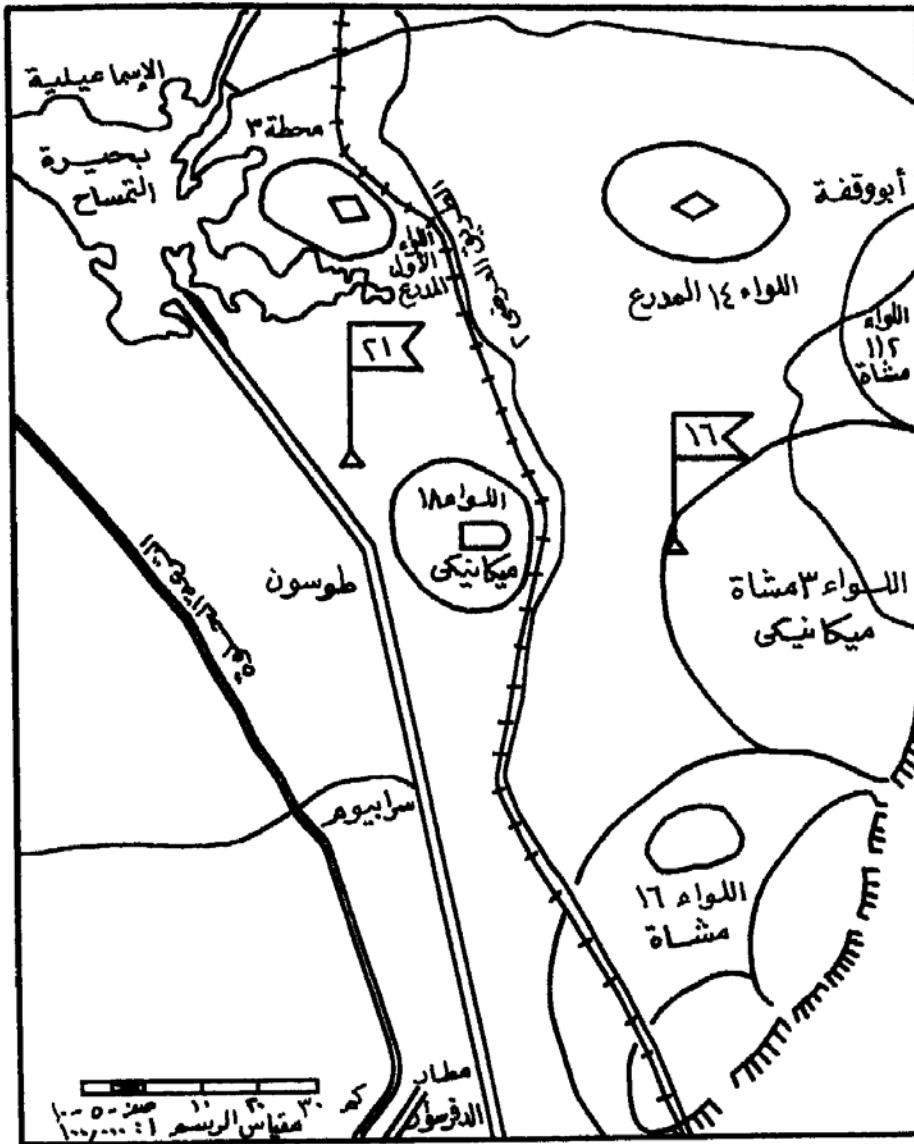
وبعد نجاح لواء أمنون في تحقيق المهام الموكولة إليه، يعبر اللواء إلى الضفة الغربية على الكباري التي سيتم تركيبها ويسلم مهمة تأمين رأس الكوبري شرق القناة إلى لواء توفيا.

ג. חטיבת השריון בפיקודו של חיים [חטיבה 421 – א.ר.]: גדוד שריון ממנה יגרור את חלקי הגשרים (הגשר שיש להרכיבו קודם וגשר הדוברות) מ"יוקון" לדוורסואר. בעקבות צליחת חטיבת הצנחנים את התעלה בסירות גומי, יעבור בעקבותיה ישירות לגדה המערבית גדוד שריון מהחטיבה על דוברות.

ד. חטיבת הצנחנים בפיקוד אל"מ דני מט [חטיבה 247 - א.ר.]: חטיבה זו תתקדם, כשהיא מתוגברת בפלוגת טנקים, על ציר "עכביש" בעקבות גדוד מחטיבת אמנון, שיפתח לה את הציר. עם התקרבה לתעלה היא תנוע מערבה מחוץ לדרך ותפנה אל מוצב "מצמד" (דוורסואר), ולאחר מכן תתחיל החטיבה לצלוח את תעלת סואץ לגדה המערבית בסירות הגומי שינתנו לה.

3- اللواء المدرع بقيادة حاييم : تقوم كتيبة مدرعة من هذا اللواء بجر أجزاء الكباري (الكوبري السابق التجهيز وكوبري المعديات) من يوكون إلى الدفرسوار . وعقب عبور لواء المظلات قناة السويس في القوارب المطاطية تعبر خلفه مباشرة إلى الضفة الغربية كتيبة مدرعة من هذا اللواء على معديات متحركة . .

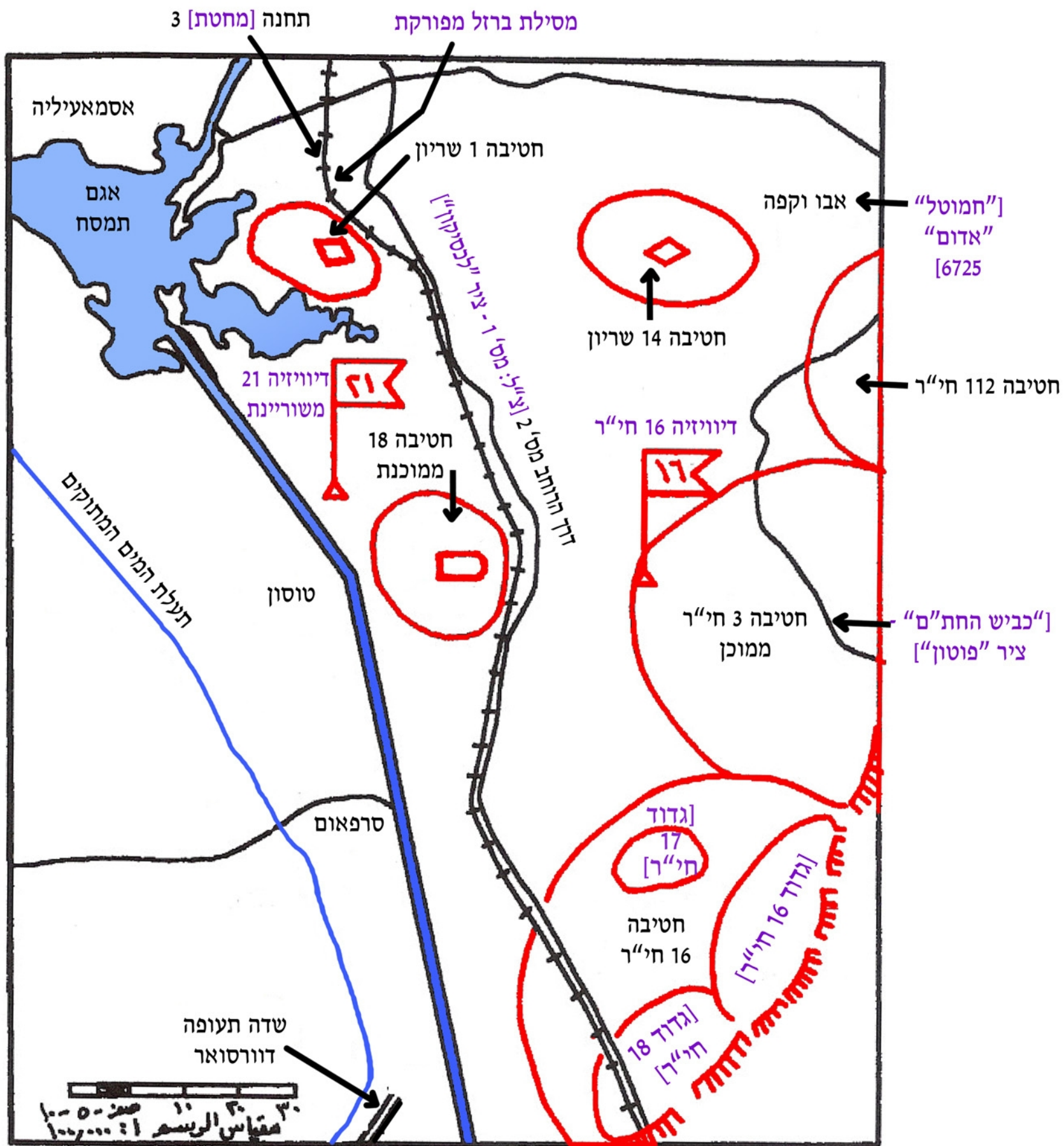
4- لواء المظلات بقيادة العقيد داني مات : يتقدم هذا اللواء وهو معزز بسرية دبابات على طريق أكافيش وتتولى فتح هذا الطريق أمامه كتيبة مدرعة من لواء آمنون . وعند اقترابه من القناة يتحرك غربا خارج الطريق ويتجه إلى حصن متسميد (الدفرسوار)، ويقوم اللواء بعد ذلك بعبور قناة السويس إلى الضفة الغربية في القوارب المطاطية التي ستسلم له . .

أوضاع قوائنا داخل رأس الكويبري الموحد يوم ١٥ أكتوبر ١٩٧٣.

תרשים הערכות הכוחות בראש הגשר המאוחד

ביום ה-15 לאוקטובר 1973

עמוד 306